

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEFORMALIOJO SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ĮSTATYMAS

1998 m. birželio 30 d. Nr. VIII-822
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas reglamentuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemą, nustato jos sandaros, veiklos ir valdymo pagrindus. Įstatymo tikslas – suteikti teises garantijas neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyviams, vykdytojams ir socialiniams partneriams, padėti įgyvendinti įgimtą žmogaus teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, laiduoti asmeniui galimybę įgyti žinių ir gebėjimų, kurių jam reikia kaip demokratinės visuomenės piliečiui ir tam tikros profesijos specialistui, prisidėti prie kūrybingo ir prasmingo laisvalaikio. Organizuojant neformalųjį švietimą, vadovaujamosi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Švietimo įstatymu, šiuo ir kitais įstatymais bei teisės norminiais aktais.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Neformalusis suaugusiųjų švietimas** – asmens ir visuomenės interesus atliepiantis mokymasis, lavinimasis ar studijos, kurias baigusiam neišduodamas valstybės pripažįstamas dokumentas, patvirtinantis išsilavinimo, tam tikros jo pakopos ar atskiro reglamentuoto modulio baigimą arba kvalifikacijos įgijimą.

2. **Formalusis švietimas** – valstybės reglamentuojamas ir kontroliuojamas lavinimasis, mokymasis ir studijos, kurias sėkmingai baigusieji gauna valstybės pripažįstamą diplomą arba pažymėjimą. Formalųjį suaugusiųjų švietimą – bendrąjį lavinimą, profesinį mokymą, aukštesniasias ir aukštąsias studijas – reglamentuoja Švietimo įstatymas, Mokslo ir studijų įstatymas ir Profesinio mokymo įstatymas.

3. **Modulis** – dėstomojo dalyko programos dalis, skirta suteikti besimokančiajam apibrėžto lygio ir masto žinių bei gebėjimų.

4. **Vykdytojai** – juridiniai ir fiziniai asmenys, rengiantys ir (ar) įgyvendinantys neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas.

5. **Dalyviai** – suaugę žmonės, kurie pagal neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas mokosi, lavinasi, tobulina kvalifikaciją, plečia savo kultūrinį ir pilietinį akiratį.

ANTRASIS SKIRSNIS NEFORMALIOJO SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO SISTEMA

3 straipsnis. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo uždaviniai

Pagrindiniai neformaliojo suaugusiųjų švietimo uždaviniai yra šie:

- 1) padėti asmeniui tenkinti savišvietos poreikius, plėtoti savo kultūrinius interesus;
- 2) ugdyti asmens kūrybines galias ir gebėjimus;
- 3) padėti asmeniui tapti aktyviu demokratinės visuomenės piliečiu;
- 4) sudaryti sąlygas įgyti profesinei veiklai reikalingų teorinių žinių ir praktinių gebėjimų, taip pat sąlygas kvalifikacijai tobulinti.

4 straipsnis. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo kryptys

Neformalusis suaugusiųjų švietimas apima:

- 1) asmens bendrosios kultūros ugdymą;

2) profesinei veiklai reikalingų žinių įgijimą ir gebėjimų lavinimą bei tobulinimą.

5 straipsnis. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo formos

Pagrindinės neformaliojo suaugusiųjų švietimo formos yra šios :

- 1) organizuota tikslinė savišvieta;
- 2) kursai (dieniniai, vakariniai, tęstiniai, trumpalaikiai ir kt.), seminarai, paskaitos;
- 3) neakivaizdinis (nuotolinis) švietimas;
- 4) žiniasklaidos priemonėmis perteikiamos šviečiamojo pobūdžio programos.

6 straipsnis. Vykdytojai

Rengti ir įgyvendinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas gali Lietuvos neformaliojo švietimo įstaigos, taip pat bendrojo lavinimo, profesinio mokymo, aukštesniosios ir aukštosios mokyklos, įsteigusios neformaliojo suaugusiųjų švietimo padalinius (skyrius, grupes ir t.t.), kiti juridiniai ir fiziniai asmenys, kurie Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka yra įgiję teisę užsiimti neformaliojo suaugusiųjų švietimu. Ši nuostata privalomai netaikoma fizinių asmenų organizuojamiems vienkartiniais neformaliojo švietimo renginiams.

7 straipsnis. Dalyviai

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyvis gali būti kiekvienas suaugęs (paprastai ne jaunesnis kaip 18 metų) asmuo.

8 straipsnis. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo socialiniai partneriai

Rengiant, remiant ir įgyvendinant neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, tikslinius projektus, gali dalyvauti Lietuvos valstybės institucijos, savivaldybės, darbdaviai ir jų interesams atstovaujančios organizacijos, profesinės sąjungos, religinės bendruomenės, politinės partijos, visuomeninės organizacijos, kiti Lietuvos bei užsienio šalių juridiniai ir fiziniai asmenys.

9 straipsnis. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų steigėjai

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigas Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka gali steigti valstybės institucijos, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų ir kiti juridiniai bei fiziniai asmenys. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigą gali steigti keli steigėjai.

TREČIASIS SKIRSNIS NEFORMALIOJO SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO TVARKYMAS

10 straipsnis. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba yra ekspertinė institucija, nustatanti pagrindines Lietuvos neformaliojo švietimo plėtros perspektyvas, atliekanti neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos plėtotės projektų ekspertizę, koordinuojanti neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklą. Tarybos sudėtį ir veiklos nuostatus tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

11 straipsnis. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyvių teisės

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyviai turi teisę:

- 1) nemokamai gauti informaciją apie veikiančias neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigas, programas, formas;
- 2) pasirinkti neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigą, formą ir programą;
- 3) teikti siūlymus dėl dalyviams teikiamų neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų, siūlyti savo programas;
- 4) Vyriausybės nustatyta tvarka gauti neformaliajam švietimui skirtą valstybės paramą ir apmokamas papildomas atostogas;
- 5) formaliojo švietimo, mokslo ir studijų institucijose išlaikę atitinkamus egzaminus, gauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų žinių įvertinimą bei valstybės pripažįstamą

išsilavinimo ar tam tikros jo pakopos, atskiros reglamentuotos programos dalies (modulio) baigimo dokumentą;

6) jei neformalusis švietimas yra mokamas, sudaryti su neformaliojo suaugusiųjų švietimo vykdytoju ir (ar) šį švietimą finansuojančia institucija sutartį dėl neformaliojo švietimo sąlygų.

12 straipsnis. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo vykdytojų pareigos

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo vykdytojai privalo:

1) neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyvio ir (ar) šį švietimą finansuojančios institucijos pageidavimu sudaryti sutartį;

2) užtikrinti kokybišką dalyviams teikiamų neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų įgyvendinimą;

3) Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka informuoti valstybės valdymo ir savivaldos institucijas apie dalyviams teikiamas neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas;

4) rengti, tobulinti ir įgyvendinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, atsižvelgdami į dalyvių, steigėjų bei neformaliojo suaugusiųjų švietimo rėmėjų pageidavimus.

13 straipsnis. Ministerijų, kitų Vyriausybės institucijų, apskričių viršininkų ir savivaldybių funkcijos

1. Švietimo ir mokslo ministerija:

1) pagal savo kompetenciją rengia neformalųjį suaugusiųjų švietimą reglamentuojančius teisės aktus;

2) kartu su Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba koordinuoja valstybinių ir savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklą, nustato jos prioritetines kryptis, derindama jas su regioninės plėtros programomis;

3) teikia siūlymus dėl neformaliojo suaugusiųjų švietimo valstybinio finansavimo ir rėmimo tvarkos, rengia neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų sistemos plėtojimo bei jų finansavimo tobulinimo projektus ir teikia juos Vyriausybei;

4) užsako neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas bei tikslinius projektus ir juos finansuoja;

5) užsako ir finansuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo mokslinius tyrimus;

6) kartu su visuomeninėmis suaugusiųjų švietimo institucijomis steigia suaugusiųjų švietimo informacinius centrus, kurie renka duomenis apie suaugusiųjų švietimą ir juos sistemina, organizuoja suaugusiųjų švietėjų kvalifikacijos tobulinimą, informuoja ir konsultuoja suaugusiųjų švietimu besidominčius juridinius ir fizinius asmenis, teikia informaciją Švietimo ir mokslo ministerijai, nevalstybinėms suaugusiųjų švietimo įstaigoms bei kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims, rengiantiems ir (ar) įgyvendinantiems neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas;

7) gali teikti paramą kitų institucijų ir organizacijų įgyvendinamoms neformaliojo suaugusiųjų švietimo programoms, atsižvelgdama į jų svarbą ir kokybę.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija:

1) atsižvelgdama į darbo rinkos poreikius, plėtoja suaugusiųjų švietimo sistemos veiklą, susijusią su bedarbių ir darbuotojų, išpėtų apie atleidimą iš darbo, neformaliojo profesiniu mokymu ir tobulinimusi;

2) pagal savo kompetenciją užsako neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas bei tikslinius projektus ir juos finansuoja;

3) prireikus užsako ir remia neformaliojo suaugusiųjų švietimo, padedančio prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių, mokslinius tyrimus.

3. Kitos ministerijos, Vyriausybės institucijos, apskričių viršininkai, savivaldybės pagal savo kompetenciją:

1) organizuoja ir koordinuoja savo reguliavimo sričiai priklausančių neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijų veiklą;

2) užsako neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas bei tikslinius projektus ir juos finansuoja;

- 3) prireikus užsako ir remia neformaliojo suaugusiųjų švietimo būklės mokslinius tyrimus;
- 4) tiria neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikius.

KETVIRTASIS SKIRSNIS DALYVAVIMO GARANTIJOS

14 straipsnis. Parama pagal darbo sutartį dirbantiems dalyviams

1. Asmenų, dirbančių pagal sutartį, prašymu gali būti suteikiama neformaliajam švietimui skirta valstybės ir kita parama bei apmokamos papildomos atostogos su darbdaviu suderintu laiku. Šių atostogų trukmė, apmokėjimo sąlygos ir kita parama numatoma kolektyvinėje arba darbo sutartyje.

2. Ginčai dėl atostogų ir kitos paramos panaudojimo nagrinėjami vadovaujantis galiojančia darbo ginčų nagrinėjimo tvarka.

15 straipsnis. Atsakomybė už atostogų panaudojimą

Asmuo, gavęs neformaliajam švietimui skirtas atostogas bei paramą ir panaudojęs jas ne pagal paskirtį, privalo įstatymų nustatyta tvarka darbdaviui ar kitam paramą suteikusiam fiziniam ar juridiniam asmeniui atlyginti patirtus nuostolius.

16 straipsnis. Vykdytojų garantijos

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo vykdytojai, įregistruoti Valstybiniame švietimo įstaigų registre, turi teisę į Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka švietimo įstaigoms teikiamą paramą.

PENKTASIS SKIRSNIS NEFORMALIOJO SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO FINANSAVIMAS IR RĖMIMAS

17 straipsnis. Finansavimo principai ir formos

1. Neformalųjį suaugusiųjų švietimą gali finansuoti juo suinteresuoti juridiniai ar fiziniai asmenys bei patys dalyviai. Jis taip pat gali būti finansuojamas iš savivaldybių ir valstybės biudžeto lėšų Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

2. Lėšos, reikalingos valstybės ir savivaldybių tarnautojų profesinės kvalifikacijos tobulinimui ir perkvalifikavimui, skiriamos iš valstybės ir savivaldybių biudžetų iki 3 procentų iš šių biudžetų išlaikomų įstaigų metinio darbo užmokesčio fondo dydžio Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

3. Kursus bedarbiams, įskaitant ir tuos, kurie nori pradėti savo verslą, taip pat kitiems ieškantiems darbo asmenims, pageidaujantiems įgyti naują ar pakeisti turimą profesiją, užsako teritorinė darbo birža ir finansuoja juos iš Užimtumo fondo Bedarbių rėmimo įstatymo nustatyta tvarka.

4. Valstybė neformalųjį suaugusiųjų švietimą gali remti finansuodama:

- 1) neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyvius;
- 2) neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas ir tikslinius projektus;
- 3) neformaliojo suaugusiųjų švietimo vykdytojų profesinės kvalifikacijos kėlimą ir tobulinimą;
- 4) neformaliajam suaugusiųjų švietimui reikalingų patalpų bei techninės įrangos įsigijimą, taip pat patalpų nuomą.

5. Valstybės institucijų užsakomos neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos ir tiksliniai projektai finansuojami iš valstybės biudžeto.

6. Savivaldybės užsakomos neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos ir tiksliniai projektai finansuojami iš savivaldybės biudžeto.

7. Asmenų, turinčių teisę gauti socialinę paramą, bei jų grupių neformalųjį švietimą finansuoja valstybė. Finansavimo tvarką ir mastą nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

8. Paraiškų lėšoms neformaliajam suaugusiųjų švietimui iš valstybės ar savivaldybių biudžeto gauti pateikimo tvarką, lėšų naudojimo taisykles nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

18 straipsnis. Patalpų suteikimas neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigoms

Valstybės institucijoms ar savivaldybėms nuosavybės ar patikėjimo teise priklausančios patalpos gali būti nuomos arba panaudos sutartimi suteikiamos neformaliojo suaugusiųjų švietimo vykdytojams (įstaigoms) Vyriausybės nustatyta tvarka.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS